

ризика та витрати, а також досягнуті результати в процесі реалізації державно-приватного партнерства розподіляються між сторонами пропорційно згідно взаємних домовленостей, зафіксованих у відповідних договорах, угодах, контрактах тощо; об'єднання не лише спільних ресурсів, але й своїх зусиль задля втілення спільної мети, яка ґрунтується на базі суспільних інтересів.

#### ЛІТЕРАТУРА:

1. Павлюк К.В., Павлюк С.М. Сутність і роль державно-приватного партнерства в соціально-економічному розвитку держави. *Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки*. 2010. Вип. 17. С. 10-19.

2. Поляков Р.Б. Поняття та функції державно-приватного партнерства. *Актуальні проблеми держави і права* : зб. наук. пр. Вип. 86. редкол.: Г.І. Чанишева (голов. ред.) та ін. Одеса : Гельветика. 2020. С. 182-189.

3. Розум Г.М. Державно-приватне партнерство як ефективний інструмент реалізації інноваційної політики регіонів. *Інвестиції: практика та досвід*. 2017. № 20. С. 90-92.

4. Delmon J. Private Sector Investment in Infrastructure : Project Finance, PPP Projects and Risk. *The World Bank and Kluwer Law International*. 2009. P. 7.

5. Про державно-приватне партнерство: Закон України від 1 липня 2010 року № 2404-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2010. № 40. Ст. 524.

6. Губанова Т. Державно-приватне партнерство у сфері освіти і науки в Україні: нормативно-правова характеристика. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 6. С. 220-224.

7. Дубок І.П. сутність та особливості державно-приватного партнерства. *Збірник наукових праць Національної академії державного управління при Президентові України*. 2014. Випуск № 2. С. 139-149.

УДК 347.965.42

**Гнатів О. Б.**

*к.ю.н., доцент, доцент кафедри  
цивільного права і процесу,*

*Західноукраїнський національний університет*

#### **МЕДІАЦІЙНА УГОДА ЯК ПОЗАСУДОВИЙ РЕГУЛЯТОР ВИРІШЕННЯ СПОРІВ**

Цивільний процесуальний кодекс України у п. 7 ст. 49 встановлює, що сторони можуть примиритися, у тому числі шляхом медіації на будь-якій стадії судового процесу. У п. 2 ч. 3 ст. 197 Цивільного кодексу України зазначено, що на стадії підготовчого засідання суд з'ясовує чи бажають сторони провести позасудове врегулювання спору шляхом медіації. Суд зупиняє провадження у зв'язку з проведенням медіації.

Існують різні види медіації, які можна виокремити за предметом та сферою, в якій виникає конфлікт: сімейна медіація, трудова, господарська, адміністративна, деліктна. Щодо часу проведення медіації: досудова,

паралельна, виконавча [2, с. 210].

Ефективність медіації великою мірою присутня в сімейних спорах. Як вказують дані досліджень в англосаксонській правовій сім'ї 90 % подружніх пар які звертаються до медіаторів є задоволені результатом. Тож світова практика свідчить що звернення до медіатора є ефективнішим ніж звернення до суду, так як, сторони на взаємовигідних умовах досягають згоди, тим самим задовольняють свої інтереси [1, с. 99]. В процесі медіації немає переможених та переможців, після медіації сторони продовжують спілкуватися та співпрацю і це важливо для трудових та сімейних спорів. Україна на законодавчому рівні офіційно закріпила медіацію в листопаді 2021 року шляхом прийняття Закону України “Про медіацію”, хоча сама процедура застосовується вже дуже давно. Цей закон закріпив базисні поняття про саму процедуру, її принципи, статус медіатора, а також сам процес проведення медіації. Також з прийняттям закону були внесені деякі змін до законів України та кодексів.

Розмежуємо поняття медіаційна угода та угода за результатами медіації. Медіаційна угода відповідно до п. 3 ч. 1 ст. 1 закону є письмовою угодою учасників правовідносин про спосіб врегулювання всіх чи певних конфліктів (спорів), які виникли між ними шляхом проведення медіації. Згідно з п. 9 ч. 1 ст. 1 закону угода за результатами медіації – угода, що фіксує результати домовленості сторін медіації у погодженій між ними усній чи письмовій формі з урахування вимог закону. Порівнюючи законодавство інших держав, наприклад, Іспанії, Румунії, Чеської Республіки термін медіаційна угода використовується для позначення досягнутих домовленостей щодо частини чи усього обсягу питань, що піднімалися в процесі медіації. В Польщі такий документ називається “угода, укладена перед медіатором”. Тому, багатьма науковцями запропоновано використовувати термін “медіаційна угода” для позначення угоди, що фіксує результати домовленості досягнутої сторонами. [3, с. 68]. Ст. 20 та ст. 21 Закону України “Про медіацію” встановлює зміст договору про проведення медіації та зміст угоди за результатами медіації. Істотними умовами є положення про предмет спору, умови його вирішення, способи, строки виконання. Зміст повинен викладатися зрозумілою для сторін мовою. Чітке нормативне врегулювання для таких договорів є недоцільним. Як правило, це консенсуальний договір. Мова таких документів повинна бути зрозумілою та доступною але тим самим бути точною, грамотною й оформленою відповідно до закону. Як зазначали науковці мова документа має відповідати формулі “Обґрунтованість-доцільність-елегантність”. Елегантність – викладати зрозуміло але вишукано, використання зрозумілої юридичної мови не повинно перетворюватися на примітивність та недолуге спрощення.

Альтернативні способи вирішення спорів включають обов'язкові та необов'язкові форми врегулювання конфлікту між сторонами. Передумовою звернення до суду з цивільним позовом є спроба позасудового вирішення спорів, де медіатор не є необхідним і сторони самостійно намагаються вирішити конфлікт. Тим самим, медіація потребує третьої сторони – медіатора та є процедурою не обов'язковою, а добровільною.

Директива 2008/52/ЄС визначає медіатора як третю особу, яка є неупередженою, компетентною, незалежно від віросповідання чи професії, була призначена медіатором чи отримала такий запит. Ним і проводяться всі медіаційні процеси шляхом зустрічей сторін, обміном між ними інформацією,

документами, які необхідні для вирішення конфлікту, інших заходів що сприятимуть досягненню сторонам врегулювати конфлікт та дійти до мирного вирішення спору [2, с. 208]. В національному законодавстві маємо дещо інше формулювання, адже тут сказано що це ще й спеціально підготовлена фізична особа. Отже, медіатору в Україні за законом необхідно отримати спеціальну підготовку не менше 90 годин навчання, з яких 45 годин практичного. Таку підготовку надають суб'єкти освітньої діяльності з подальшим обов'язковим наданням особі, яка успішно здобула знання сертифікату. Обов'язком медіаторів є підвищувати свій рівень кваліфікації. Щодо питання сумісності, то медіатором не може особа, яка вже має іншу участь в даній справі. Передбачено, що медіатором навіть може бути нотаріус, який пройшов підготовку в Нотаріальній палаті України.

Ефективність медіації залежить від професіоналізму медіатора, його здібностей, навиків, самого стилю проведення медіації. Порушення таких важливих принципів як нейтральність та незалежність медіатора може зруйнувати успішність медіації.

Принцип добровільності поширюється як на побудові самої медіації, її проведення, медіатора та сторони, так і на всі угоди, що укладаються під час процесу досягнення компромісу (угоду про медіацію та угоду за результатами медіації).

Примусова медіація також існує в праві багатьох країн. Зокрема, італійське законодавство встановлює обов'язкову медіацію у досудовому провадженні. Як зазначають науковці, це є додатковою перешкодою для здійснення свого права на судовий захист.

Основним завданням правової держави є захист прав, свобод та законних інтересів особи. Реформація та вдосконалення законодавства, що впроваджується відповідно до міжнародних норм прав людини, сприяють цьому процесу. Закон України "Про медіацію" на законодавчому рівні закріпив процес медіації як сучасного позасудового методу вирішення спорів. Медіація є тим інструментом, що сприяє конструктивному вирішенню спору та при цьому зберігає відносини між сторонами, допомагає досягти взаємовигідних умов та результату без судового процесу. Медіаційна угода як інструмент вирішення конфлікту повинна втілювати волю сторін задля культурного вирішення спорів та конфліктних ситуацій. Обов'язковим є дотримання принципу свободи договору, саме тоді ефективність медіації буде доведеною.

### Література:

1. Амеліна А. С. Медіаційні угоди (договора) щодо вирішення сімейних спорів. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. № 2. С. 99-102.
2. Голобородько Д. В. Структура та види медіаційної діяльності. *Держава та регіони*. 2022. С. 207-211.
3. Навроцька Ю., Воробель У. Медіаційна угода vs мирова угода в цивільному судочинстві. *Право і суспільство*. 2022. №3. С. 65-73.
4. Про медіацію: Закон України від 15.12.2021 р. № 1875-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1875-20#Text>
5. Цувіна Т. Національні механізми виконання угод за результатами медіації: досвід країн ЄС та українські перспективи. *Проблеми законності*. 2022. №158. С. 110–123.